

**NZUDZANYO YA MASHUMELE
YA U SWIKA 2014**
U livha kha u wedza ha Pfunzo 2025

TSHIVENDA

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Pfunzo 2025: Bono

Zwi tevhelaho ndi manweledzo a hune DBE ya toḡa u ḡivhona i hone nga 2025:

VHAGUDI ...

Vha dzhena tshikolo nga tshifhinga, ḡuvha liḡwe na liḡwe nahone vha sa dzhii mushumo wavho wa tshikolo sa madze. Vha swikelela dzikhomphyutha, zwiliwa zwavhuḡi khathihi na nyito dza zwa mitambo na mvelele. Vha vha na vhukonani hu ḡhonifheaho na dzikhonani na vhagudisi vha fhulufheleaho.

VHAGUDISI ...

Vha na vhuḡifhulufheli, vho pfumbudziwa zwavhuḡi na hone vha bvela phanḡa u khwinisa vhukoni havho. Vha ḡikumedzela u ḡea vhagudi pfunzo ya khwinesa nga hu konadzeaho, ngaauralo vha shela mulenzhe kha mveledziso ya lushaka. Vha ḡiphiḡa nga u fushea mushumoni ngauri nyimele dzavho dza mushumoni ndi dza maimo a ḡḡha hafhu malamba avho a kha tshiimo tshi linganaho na tsha dziḡwe dziphurofesheni.

ḡHOHO DZA ZWIKOLO ...

Vha khwaḡhisa uri u gudisa hu vha nga ḡḡila ine ha tea u vha ngaho, u ya nga kharikhujamu ya lushaka. Nga kha vhurangaphanḡa vhu re na vhuḡifhinduleli, vha ḡuḡuwedza vhuthihi, vhukonibale na mashumele kwao a pḡadzaho ngomu tshikoloni na ḡḡa.

VHABEBI ...

Vha ḡivhadzwa nga ha zwi iteaho tshikoloni nahone vha wana mivhigo nga misi nga ha uri vhana vhavho vha khou shuma hani hu tshi vhambedzwa na maimo maitele a kovhekanwaho nga zwikolo zwoḡhe. Vha a zwi ḡivha uri vha a thetsheswa nahone mbilaelo dzine vha nga vha nadzo dzi shumiwa nadzo nga maanḡalanga a pfunzo kha maimo oḡhe.

ZWISHUMISWA ZWA U GUDA NA U GUDISA ...

Zwi wanala nga vhunzhi nahone zwa maimo a ḡḡha. Vhagudi na vhagudisi vha kona u shumisa dzikhomphyutha tshikoloni na u swikelela mafhungo ane vha a toḡa.

ZWIFHAḡO ZWA TSHIKOLO NA ZWILELUDZI ...

Ndi zwi hulwane, zwi kha vhuimo vhu shumaho, zwo tsireledzea na hone zwi londotiwa zwavhuḡi. Vhagudi na vhagudisi vha londota zwifhaḡo na zwileludzi zwavho ngauri vha ḡihudza nga tshikolo tshavho.

Nzudzanyo ya Mashumele u swika 2014

Nzudzanyo ya Mashumele iyi ndi tshiṭirathedzhi tsha DBE tsha u khwaṭhisa masia o hoṭefhalaho kha sisiteme ya pfunzo o topolwaho sa a ṭoḡaho thikhedzo. Yo bveledzwa ndivhanyoni na Tshiṭirathedzhi tsha u Pulana tsha Lushaka tsha Ofisi ya Phuresidente tsha 2009 nahone i tevhela liṅwalwa la tsumbanḡila, U khwinisa Mashumele a Muvhuso: Maitele ashu (Improving Government Performance: Our Approach).

Nga u khwinisa mashumele kha masia aya o topolwaho, vhagudi vha ḡo vhuelwa u bva kha pfunzo ya maimo a nṭha. Lushaka na lwone lu ḡo vhuelwa, musi vhabveledzwa nga zwikolo vha re na vhuimo ha khwine kha zwikili na nḡivho vha tshi dzhena kha pfunzo dza nṭha na mishumoni.

Liṅwalwa ili li nweledza Nzudzanyo ya Mashumele, khwiniso dzine dza nga lavhelelwa khathihi na zwine vhadzulapo zwavho vha nga ita zwone u shela mulenzhe kha pfunzo ya khwine.

NDIVHO DZA TSHIFHINGA TSHIPFUFHI, BONO LA TSHIFHINGA TSHILAPFU

Nzudzanyo ya Mashumele i dodombedza ndivho dzine sisiteme ya pfunzo ya lushaka ya ḡo shuma yo livha khadzo na nyito dza u swikelela ndivho idzi nga 2014. Aya ndi maga a u thoma o livhaho kha u swikelela bono liṅhulwane la tshifhinga tshilapfu la pfunzo ya maimo a nṭha zwikoloni nga 2025. Bono ili li vhidzwa upfi, Pfunzo 2025.

MUṆWE NA MUṆWE U NA TSHIPIDA TSHINE A TSHI TAMBA

U ya nga hu konadzeaho, Nzudzanyo ya Mashumele i sumbedza mufaramukovhe muṅwe na muṅwe kha sisiteme, mishumo ine a tea u ita yone u itela u swikelela ndivho inwe na inwe kha nzudzanyo. I dovha hafhu u dzinginya nḡila dzine avho vha re nga nḡa ha sisiteme ya pfunzo vha nga ṅetshedza ngayo zwiko kana vhukoni u itela u tikedza ndivho idzi.

NDIVHO DZI RE KHAGALA, ZWIṬIRATHEDZHI ZWI SHANDUKISEAHO

Nzudzanyo ya Mashumele i dodombedza ndivho dza 13 dzine dza tea u swikelelwa, dzi tshimbilelanaho na u guda na u ḡiṅwalisa. Hafhu i dodombedza masia a

14 a pfunzo ane a tea u khwinisiwa u itela u swikelela ndivho idzi. Fhedziha, DBE a i khou vhudza vhathu uri vha tea u ita mini u itela u swikelela ndivho idzi. Kuitele ukwu ndi kwa u tendela uri hu vhe na vhuḡilangi vhukeno u itela uri zwikolo na zwitshavha zwi ḡe na zwitṭirathedzhi zwine zwa nga tea nyimele dzazwo khwine.

U KALA MVELAPHANḡA: NDIṄGO YA ṆWAHA NGA ṆWAHA YA LUSHAKA (ANA)

Ṇwaha muṅwe na muṅwe, vhagudi vhoṭhe vha Gireidi 1 u swika 6 & 9 vha ḡo ṅwala milingo nga dzinyambo (luambo lwa hayani na luambo lwa nyengedzedzo lwa u thoma) na mbalo mafheloni a ṅwaha. Ndivho khulwane ndi u wana tshikalo tsha lushaka tsha u kala vhuimo ha tswikelelo ha liṭheresi na nyumeresi zwikoloni zwa phuraimari, u itela uri hu sedzwe ho tewaho nga khwiniso na u dizaina u dzhenelela ho teaho hune ha ṭoḡa thikhedzo ya nyengedzedzo.

VHAGUDISI VHA ḡO KOREKA MILINGO IYI U YA NGA NDAELA DZO ṆEWAHO NGA DBE.

Vhabebi vha ḡo wana mvelelo dza ANA kha dziripoto dza vhagudi dza ṅwaha nga ṅwaha mafheloni a ṅwaha. Khorombusi dza zwikolo (SGBs) dzi ḡo wana muvhigo wa ANA wa tshiṭiriki, une wa ḡo kovhekanwa na vhaṅwe vhabebi tshikoloni, u itela uri vha kone u vhambedza mvelelo dzavho dza ANA na dza zwiṅwe zwikolo kha tshiṭiriki.

Ndivho ya u anḡadza mvelelo a si u shonisa zwikolo kana u bveledza muhumbulo wa “vhawini” na “vho kundwaho”, fhedzi ndi u ṅea zwikolo na vhabebi kupfesesele kwa uri tswikelelo yavho i hani i tshi vhambedzwa ya zwiṅwe zwikolo.

Nga 2011, milingo ya ANA nga dzinyambo na mbalo i ḡo thomiwa kha vhagudi vha Gireidi 9.

“ Nga u khwinisa mashumele kha masia aya o topolwaho, vhagudi vha ḡo vhuelwa u bva kha pfunzo ya maimo a nṭha. ”

Ndivho dza Nzudzanyo ya Mashumele

Nzudzanyo ya Mashumele i na ndivho dza 27.

MVELELO DZA NDIVHO DZO SEDZANAHO NA GUMOTUKU LA MAIMO A VHUNZANI/ KHWALITHI

Ndivho 1. U engedza tshivhalo tsha vhagudi vha Gireidi 3 vhane maffheloni a nwaha vha vha vho no swikelela gumotuku la vhukoni ha luambo na nyumeresi zwa Gireidi 3. Mutheo wa 2009: Hu anganyelwa kha 48% (litheresi) na 43% (nyumeresi); Tshipikwa tsha 2014: 60% kha thero nga vhuvhili hadzo.

Ndivho 2. U engedza tshivhalo tsha vhagudi vha Gireidi 6 vhane maffheloni a nwaha vha vha vho no swikelela gumotuku la vhukoni ha luambo na nyumeresi zwa Gireidi 6. Mutheo wa 2009: Hu anganyelwa kha 37% (litheresi) na 19% (nyumeresi); Tshipikwa tsha 2014: 60% kha thero nga vhuvhili hadzo.

Ndivho 3. U engedza tshivhalo tsha vhagudi vha Gireidi 9 vhane maffheloni a nwaha vha vha vho no swikelela gumotuku la vhukoni ha luambo na nyumeresi zwa Gireidi 9. Mutheo na zwipikwa zwi do tiwa nga murahu ha ANA ya 2010.

Ndivho 4. U engedza tshivhalo tsha vhagudi vha Gireidi 12 vha tšanganedzeaho kha mbekanyamushumo ya Batsheja dziyunivesithi. Mutheo wa 2009: Hu anganyelwa 110 000; tshipikwa tsha 2014: 175 000.

Ndivho 5. U engedza tshivhalo tsha vhagudi vha Gireidi 12 vha phasaho mbalo. Mutheo wa 2009: Hu anganyelwa 125 000; tshipikwa tsha 2014: 180 000.

Ndivho 6. U engedza tshivhalo tsha vhagudi vha Gireidi 12 vha phasaho physical science. Mutheo wa 2009: Hu anganyelwa 120 000; tshipikwa tsha 2014: 170 000.

MVELELO DZA NDIVHO DZO SEDZAHO KHA U KHWINISA TSHIKATI TSHA KUSHUMELE

Ndivho 7. U khwinisa tshikati tsha kushumele kwa vhagudi vha Gireidi 6 kha dzinyambo.

Ndivho 8. U khwinisa tshikati tsha kushumele kwa vhagudi vha Gireidi 6 kha mbalo.

Ndivho 9. U khwinisa tshikati tsha kushumele kwa vhagudi vha Gireidi 8 kha mbalo.

“ Ndivho 1 u swika 13 dzi shumana mvelelo dzine ra toḁa u dzi swikelela malugana na u guda na u ḁiḁwalisa. ”

MVELELO DZA NDIVHO DZO SEDZAHO KHA U SWIKELELA NA U FHIRELA PHANḁA

Ndivho 10. U khwathisa uri vhana vha dzula vho nwaliswa tshikoloni u swikela nga nwaha une vha fara nwaha wa vhu 15. Mutheo wa 2008: 97.4%; tshipikwa tsha 2014: 99%

Ndivho 11. U khwinisa u swikelela ha vhana kha Mveledziso ya u Ranga ya Vhana (ECD) nga fhasi ha Gireidi 1.
Tshisumbi 1 (Phesenthe ya vhagudi vha Gireidi 1 vho wanaho pfunzo dza fomaḁa dza Gireidi R): Mutheo wa 2008: 51%; tshipikwa tsha 2014: 80%, fhedzi 100% arali hu tshi katelwa ECD i si ya fomaḁa.
Tshisumbi 2: Reshio ya u ḁwaliswa ha vhana vha miḁwaha ya 0 u swika kha 5 Mutheo wa 2008: 25%; Tshipikwa tsha 2014: 37%

Ndivho 12. U khwinisa u fhirela phanda ha vhagudi kha Dzigireidi 1 u swika 9 tshikoloni.
Tshisumbi 1: Phesenthe ya vhana vha re na miḁwaha ya 9, vho phasaho Gireidi 3: Mutheo wa 2008: 59% ; Tshipikwa tsha 2014: 65%
Tshisumbi 2: Phesenthe ya vhana vha re na miḁwaha ya 12, vho phasaho Gireidi 6: Mutheo wa 2008: 46%; Tshipikwa tsha 2014: 52%

Ndivho 13. U khwinisa u swikelela ha vhaswa kha Pfunzo dza ḁḁha na Vhupfumbudzi (FET) u nga ḁḁha ha Gireidi 9.
Tshisumbi 1: Phesenthe ya vhaswa vho wanaho ḁhanziela ya ḁḁha ya Lushaka (NSC): Mutheo wa 2008: 40%; Tshipikwa tsha 2014: 50%
Tshisumbi 2: Phesenthe ya vhaswa vho wanaho ndalukano dza FET. Mutheo wa 2008: 41%; Tshipikwa tsha 2014: 65%

Ndivho dza Nzudzanyo ya Mashumele...

VHAGUDISI

Ndivho 14. U kunga tshigwada tshiswa tsha vhagudisi vhaṭuku, vha re na mafulufulu nahone vho pfumbudziwaho zwavhuḡi uri vha de kha phurofesheni ya vhugudisi nwaha munwe na munwe.

Ndivho 15. U kwhaṭhisa uri u wanala na u shumisea ha vhagudisi hu a konadzea nga u tinya u vha hone ha kijaasi khulwane lwo kalulaho.

Ndivho 16. U khwinisa vhuphurofeshila, zwikili zwa u gudisa, nḡivho ya thero na litheresi ya zwa khomphyutha zwa vhagudisi kha nyendavhutshilo yavho yothe.

Ndivho 17. U lwisa u vha na vhagudisi vha re na mutakalo wavhudi nahone vha diphinaho nga u fushea mushumoni wavho.

Ndivho 18. U kwhathisa uri vhagudi vha fhedza thero dzoṭhe dza ngudo na masia a zwikili zwine vha tea u zwi fhedza kha nwaha une vha vha khawo wa tshikolo.

ZWIKO ZWA MUGUDI

Ndivho 19. U kwhaṭhisa uri mugudi muṅwe na muṅwe u swikelela gumoṭuku ja bugu dzo randelwaho na bugu dza u shumela dzi ṭoḡeaho u ya nga polisi ya lushaka.

Ndivho 20. U engedza tswikelelo ya vhagudi kha nyanḡadzamafhungo nnzhi, hu tshi katelwa na dzikhomphyutha, zwine zwa do ita uri pfunzo yavho i godombele.

KHWINISO DZA TSHIKOLO TSHOṬHE

Ndivho 21. U kwhaṭhisa uri ndangulo ya mutheo ya nwaha nga nwaha i vha hone zwikoloni zwothe u mona na shango nga nḡila ine zwa shela mulenzhe kha vhupo vhu shumaho ha tshikolo.

Ndivho 22. U khwinisa u dzenela ha vhabebi na tshitshavha kha ndango ya zwikolo, nga maanḡa nga u khwinisa tswikelelo kha mafhungo a ndeme nga kha Tshijirathedzhi tsha e-Education.

“ Ndivho 14 u swika 27 dzi shumana na ndila dza u swikelela mvelelo dza ndivho dza 13. ”

NDAMBEDZO YA TSHIKOLO

Ndivho 23. U khwaṭhisa uri zwickolo zwoṭhe zwi wana gumoṭuku la ndambedzo ya mugudi nga mugud i yo tiwaho kha vhuimo ha lushaka na uri masheleni ayo a ndambedzo a shumisiwa zwavhuḍi nahone zwi khagala.

THEMAMVELEDZISO YA TSHIKOLO NA TSHUMELO DZA THIKHEDZO

Ndivho 24. U khwaṭhisa uri themamveledziso ya zwifhaṭo na vhupo ha tshikolo tshiṅwe na tshinwe zwi tutuwedza vhagudi uri vha tode u da tshikoloni vha gude; na vhagudisi u da gudisa.

Ndivho 25. U shumisa zwickolo sa zwiendedzi zwa u tutuwedza tswikelelo ya vhagudi kha tshumelo dza nnyi na nnyi dzo fhambanaho dzi ngaho sa mutakalo, u fhungudzea ha vhushai, thikhedzo dza zwa muhumbulo na matshilisano, mitambo na mvelele.

Ndivho 26. U engedza tshivhalo tsha zwickolo zwi shumisaho zwavhudi Phoḷisi ya Pfunzo i katelaho vhoṭhe na u swikelela dzisenthara dzi nekedzaho tshumelo dzo khetheaho.

Ndivho 27. U khwinisa u anda na vhunzani ha u monithara na tshumelo dza thikhedzo dzi ṅewaho zwickolo nga dziofisi dza zwiṭiriki, zwiṭuku nga kha tshumiso ya khwine ya e-Education.

MUHASHO WA PFUNZO YA MUTHEO (DBE) WO BVELEDZA NZUDZANYO YA MASHUMELE YO DODOMBEDZIWAHO U ITELA U KHWINISA VHUNZANI HA PFUNZO ZWIKOLONI ZWASHU ZWA NNYI NA NNYI.

Nzudzanyo iyi ya Mashumele ya 2014 yo no ɔi vhuelpwa nga tshumisano na u wana vhupfiwa kha vhafaramikovhe vha pfunzo vha ndeme, hu tshi katelwa mihasho ya pfunzo ya mavundu na madzangano a vhadededzi.

Thikhedzo yavho kha u shumisa Nzudzanyo ya Mashumele yo ɔanganedzwa musi ri tshi bvela phanda.

LIŃWALWA ILI LI WANALA NGA NYAMBO DZA AFRIKA TSHIPEMBE DZA 11:

- English
- Afrikaans
- isiZulu
- isiXhosa
- Ndebele
- Sepedi
- Tsonga
- Setswana
- Sesotho
- Tshivenda
- Siswati

<http://www.education.gov.za>

Call Centre: 0800 202933